

De sociale zekerheid in België

Tree of trust
ONZE SOCIALE ZEKERHEID

treeoftrust.be

Sociale bescherming zit in ons DNA

50% van de wereldbevolking en 2 kinderen op 3 hebben geen toegang tot sociale bescherming. Slechts 1 op 5 werklozen in de wereld krijgt een financieel duwtje in de rug. En op heel veel plaatsen in de wereld is gezondheid allesbehalve een verworven recht.

En in België?

Net zoals in veel Europese landen, is sociale bescherming in ons land zo vanzelfsprekend geworden dat niemand er nog bij stilstaat. Generatie na generatie bouwden we in België aan een systeem dat de sociale bescherming van onze bevolking garandeert bij kleine en grote levensmomenten.

De grote stap op 28 december 1944

28 december 1944. De Tweede Wereldoorlog woedt nog volop. In Brussel legt Achilles Van Acker, minister van Arbeid en Sociale Voorzorg, de basis voor de sociale zekerheid. Hij ondertekent de "Besluitwet betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders". Het is niets minder dan een mijlpaal. De principes die onze huidige sociale zekerheid nu nog bepalen, staan er al in.

Met de wet wil de regering België laten aansluiten bij een bredere, internationale beweging. Veel democratische landen proberen in die tijd door de uitbreiding van de sociale zekerheid de economische vooruitgang rechtvaardiger te verdelen.

Bestonden er dan voor de oorlog nog geen sociale verzekeringen? Toch wel, maar die waren nog vrijwillig en ontoereikend. De Besluitwet maakt de sociale verzekeringen algemeen verplicht voor werknemers. Ze verbetert de kwaliteit van de uitkeringen, prestaties zoals gezondheidszorg en de financiering ervan. Het systeem wordt betaald met verplichte sociale bijdragen van werkgevers en werknemers.

Een nieuwe organisatie, de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid, zal de bijdragen innen en verdelen. Die Rijksdienst, de huidige RSZ, zal net als de andere op te richten openbare instellingen van de sociale zekerheid, paritair worden beheerd, door vertegenwoordigers van erkende werkgevers- en werknemersorganisaties.

Er bestaat aan het einde van de oorlog een groot vertrouwen in de kracht van het sociaal overleg. Dat is niet zo vreemd, als je weet dat werknemers en werkgevers, ondersteund door ambtenaren die door de bezetter uit hun ambt waren ontzet, door clandestien overleg tot een ontwerp van overeenkomst tot sociale solidariteit gekomen. Overleg wordt gezien als een essentiële voorwaarde om de wederopbouw van het land tot een goed einde te brengen.

Het blijkt een succesformule. Na de oorlog ontstaat een heus "sociaal pact" dat ons land op weg zet naar een lange periode van economische groei, productiviteit en sociale vooruitgang. Het pact herstelt de sociale cohesie en zorgt voor een draagvlak voor economische vooruitgang. Samen met het sociaal overleg wordt de sociale zekerheid zo een levensnoodzakelijk onderdeel van ons sociaal-economische model.

België wordt een pionier in inclusieve economische groei. Om duurzaam te zijn, moeten de vruchten van de economische groei worden gedeeld door brede lagen van de bevolking.

De succesvolle strijd tegen ongelijkheid

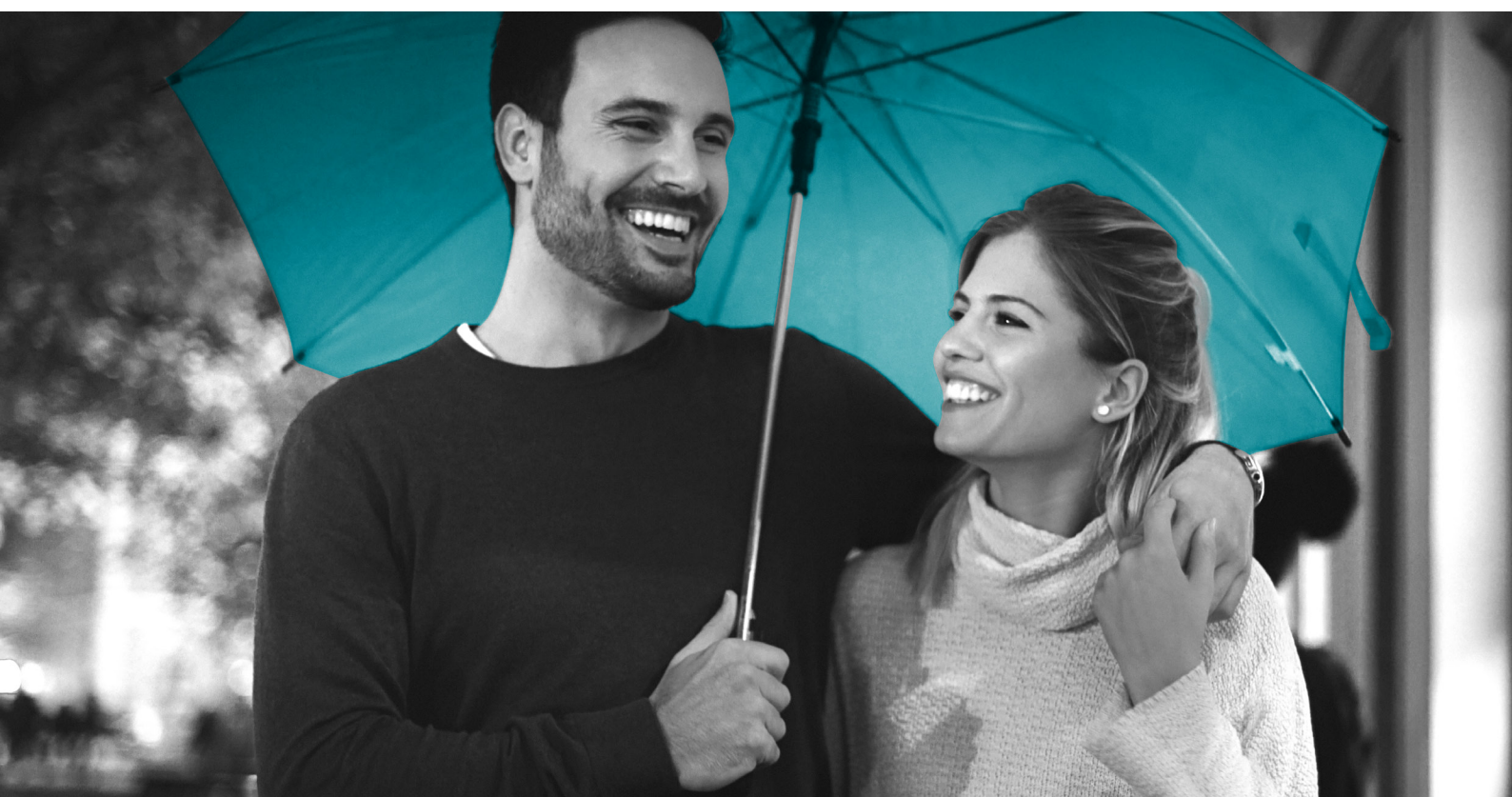
De uitgaven van de sociale zekerheid in ons land zijn de voorbije jaren fors gestegen, van 10% van het bbp in 1960 tot 30% vandaag. Het sterk herverdelende karakter van ons belastingstelsel en ons fijnvertakte socialezekerheidssysteem resulteren in een **Gini-inkomenscoëfficiënt van 0,251**. Globaal is België één van de meest gelijke landen in de wereld.

Agile, what else?

Daarnaast biedt onze sociale zekerheid een stevige **buffer bij economische fluctuaties**. Tijdens de recente coronacrisis bleek nogmaals hoe soepel ons systeem kan inspelen op evoluties in de conjunctuur en de samenleving, en de sociale risico's die hieruit voortvloeien.

Van passief naar proactief

Van louter uitkeringssysteem zijn we geëvolueerd naar een systeem dat mee het stuur van de samenleving in handen neemt. Een systeem dat mee oplossingen aanreikt die een wereld in verandering nodig heeft. **Sneller en slimmer anticiperen**: dat is de beweging die we elke dag voor ogen hebben.

Goed beschermd in een onzekere wereld

Gelijke toegang tot sociale bescherming, het is sneller gezegd dan gedaan. Hoe zorgen we er in België voor dat niemand door de mazen van het socialezekerheidsnet glipt?

De sociale zekerheid in België is gebouwd op een stevig fundament: **solidariteit**. Solidariteit tussen werkenden en werklozen, tussen gezonde en zieke mensen, tussen jongeren en ouderen, mensen met en zonder een inkomen, gezinnen met en zonder kinderen.

Hoe we die solidariteit waarborgen?

Werkende mensen betalen bijdragen in verhouding tot hun loon. Ook werkgevers betalen mee. De financiering wordt dus grotendeels gedragen door de samenleving. Bovendien overleggen vakbonden, ziekenfondsen en werkgeversorganisaties mee over verschillende aspecten van het systeem.

Universalisering van rechten

Universalisering van rechten is een tweede belangrijke pijler. Het resultaat spreekt boekdelen. Sinds de jaren 1970 dekt onze sociale zekerheid nagenoeg de hele bevolking bij inkomensverlies. En 99% van de Belgen heeft toegang tot de gezondheidszorg. Overigens genieten zelfstandigen al sinds 1 januari 1968 van een volwaardig sociaal statuut én staat België vandaag aan de top in de ranglijst van best presterende en meest toegankelijke gezondheidszorgsystemen in Europa.

Armoedepreventie

Armoedepreventie is een belangrijke opdracht van onze sociale zekerheid. In 1974 voerden we een algemeen bestaansminimum in, de voorloper van het huidige **leefloon**. Dit koppelen we aan een begeleidingstraject om mensen te helpen uit hun precarie situatie te komen.

Daarnaast genieten 2 miljoen Belgen van **sociale voordelen**. Mensen in een financieel moeilijke situatie betalen bijvoorbeeld minder voor gas, water en elektriciteit. Gepensioneerden reizen goedkoper met het openbaar vervoer. Mensen met een beperking kunnen rekenen op belastingvoordelen. Steeds meer **sociale rechten worden automatisch toegekend**. Allerlei belemmerende factoren zetten we hiermee buitenspel. De impact is enorm.

Iedereen telt mee

Gezond zijn, een degelijk inkomen hebben, een fijne woning, succes op school... het is lang niet vanzelfsprekend voor iedereen. Gemiste kansen op de arbeidsmarkt, ziekte, faillissement of een echtscheiding kunnen zware gevolgen hebben en mensen de armoede induwen. Daarom verdienen kwetsbare mensen extra aandacht. En doortastende maatregelen. Enkele voorbeelden van steunmaatregelen die we in België voorzien:

- ☂ werknemers die hun job verliezen, hebben recht op een **werkloosheidsuitkering** die onbeperkt is in de tijd op voorwaarde dat ze inspanningen doen om een nieuwe job te vinden
- ☂ jongeren die geen werk vinden na hun studies hebben recht op een **inschakelingsuitkering**
- ☂ dankzij de **inkomensgarantie voor 65-plussers** heeft iedere oudere een levenswaardig inkomen
- ☂ kwetsbare gezinnen krijgen een **gewaarborgde gezinsbijslag**
- ☂ we voeren een **maximumfactuur voor medische uitgaven** in
- ☂ zelfstandigen die het financieel moeilijk hebben, genieten een tijdelijke **vrijstelling van de betaling van socialezekerheidsbijdragen**

Op je gezondheid!

Ook de Belgische gezondheidszorg zit volop in een digitale stroomversnelling. Het doel van e-health? De kwaliteit en de continuïteit van de gezondheidszorg verbeteren, de veiligheid van de patiënt garanderen en de administratie in de zorg vereenvoudigen.

We bouwden een **e-health-platform** uit dat een goed georganiseerde elektronische dienstverlening en informatie-uitwisseling tussen alle actoren in de gezondheidszorg mogelijk maakt. En dit met de nodige waarborgen op vlak van informatieveiligheid, de bescherming van de persoonlijke levenssfeer van de patiënt en de zorgverlener, en het respect van het medisch beroepsgeheim.

Een kleine greep uit de realisaties:

- **Invoering van het elektronisch geneesmiddelenvoorschrift:** in november 2018 schreven 15.934 artsen 4.388.400 elektronische voorschriften, dit is ongeveer de helft van alle voorschriften. Bijna alle huisartsen maken gebruik van het **elektronisch uitwisselen van informatie en patiëntengegevens**. 60% van de algemene ziekenhuizen werkt met **elektronische patiëntendossiers**
- **Lancering van eAttest of het elektronisch getuigschrift:** vandaag stuurt 1 huisarts op 2 de getuigschriften voor versterkte hulp digitaal naar het ziekenfonds van de patiënt waar de terugbetaling meteen geregeld wordt.
- **Lancering van mijngezondheid.be:** een veilig portaal waar de patiënt alle informatie over zijn gezondheid terugvindt die door zijn zorgverstrekkers (huisarts, ziekenhuis, apotheker ...), zijn ziekenfonds of andere betrokken overheidsinstellingen elektronisch gedeeld is.
- **Lancering van www.mycarenet.be:** een centraal dienstenplatform waarmee een zorgverlener of verzorgingsinstelling informatie kan uitwisselen met de ziekenfondsen: eenvoudig, betrouwbaar en op een beveiligde manier.

Tijdens de coronacrisis was die doorgedreven digitalisering een enorme troef. Digitale instrumenten hielpen om de grootste gezondheids crisis sinds de Tweede Wereldoorlog het hoofd te bieden. Zo verbeterden de Coronalert-app en het Passenger Locator Form de opsporing van infecties. En het Covid Safe Ticket gaf ons eindelijk weer uit zicht op een normaler leven, met minder beperkingen.

Oud is niet out

Binnen amper 30 jaar zal het aantal 60-plussers wereldwijd verdubbelen tot 2 miljard. Hoe willen we in de wereld van morgen zorg dragen voor ouderen en tegelijk onze sociale zekerheid betaalbaar houden?

In België is de vergrijzing al ruim twee decennia een belangrijke aanleiding voor hervormingen in de sociale zekerheid. Pensioenen zijn samen met de gezondheidszorg de grootste uitgavenposten van de sociale zekerheid (10,7% van het bbp gaat naar pensioenen). Bovendien stijgen beide categorieën het snelst.

Een welverdiende oude dag

Het Belgische pensioenstelsel kent drie pijlers. De eerste pensioenpijler is het wettelijk pensioen. De **wettelijke pensioenleeftijd** ligt momenteel op 65 jaar. Hij wordt 66 in 2025 en 67 in 2030.

De tweede pijler is het aanvullend pensioen via de werkgever of sector. Aanvullende pensioenplannen met een sociaal karakter worden aangemoedigd door aan voorwaarden gebonden fiscale voordelen.

De derde pijler is het individueel pensioensparen en/of het langetermijnsparen, die eveneens door fiscale voorwaarden worden gestimuleerd. De verhoging van de pensioenleeftijd koppelen we aan maatregelen om een vlotte overgang van actieve loopbaan naar pensionering mogelijk te maken. Overigens genieten ook **zelfstandigen** van een eigen pensioen in België. En dit al sinds 1956.

Niemand uitsluiten

Niet iedereen heeft de mogelijkheid om een pensioen op te bouwen. Daarom kennen we **afgeleide rechten** toe aan huwelijkspartners:

- ex-echtgenoten van werknemers en zelfstandigen hebben recht op een deel van het pensioen van hun vroegere partner,
- wanneer je echtgenoot overlijdt, kom je in aanmerking voor een **overlevingspensioen**. De **inkomensgarantie voor ouderen** tot slot garandeert dat iedereen hoe dan ook een inkomen heeft waarmee menswaardig te leven is én zorgt zo ervoor dat niemand door de mazen van het net glipt.

Zorg voor zorg

Wie vergrijzing zegt, zegt ook aangepaste gezondheidszorg. Bovenop de universele terugbetaling van kosten voor de gezondheidszorg kunnen ouderen rekenen op een tegemoetkoming voor hulp aan huis waardoor zij **langer zelfstandig kunnen wonen**. Werknemers en zelfstandigen hebben dan weer recht op verlof en een **uitkering om voor een ziek gezins- of familielid te zorgen**. Is het niet meer mogelijk om je oude dag thuis door te brengen, dan vergoeden we een deel van de verzorgingskosten in je **rust- en verzorgingstehuis**.

e-Government: massaal digitaal

De steeds sterkere en snellere digitalisering transformeert onze leef- en werkwereld. Wat is de invloed van digitalisering op de sociale zekerheid? Welke uitdagingen staan ons daarbij te wachten en wat zijn de gevolgen?

In dit digitale tijdperk verwachten burgers en ondernemers dat een product of dienst op elk ogenblik en vanop elke plek toegankelijk is. Om hun dienstverlening **doeltreffender, sneller en klantvriendelijker** te maken, tekenden de openbare instellingen van sociale zekerheid een gezamenlijke strategie uit rond digitalisering en automatisering.

De oprichting van de **Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid**, begin jaren 1990, betekende de start van de uitbouw van een volledig geïnformatiseerd en beveiligd netwerk voor het beheer en de uitwisseling van data tussen de openbare instellingen van sociale zekerheid enerzijds en tussen de overheid en de wereld daarbuiten anderzijds.

Tree of trust
ONZE SOCIALE ZEKERHEID

treeoftrust.be

Het resultaat?

- ☂ **Meer dan 3.000 professionele actoren** binnen de sociale zekerheid wisselen vandaag gegevens uit en bieden geïntegreerde diensten aan.
- ☂ **800 papieren formulieren zijn vervangen door 220 elektronische processen.** Naast de verlaging van administratieve lasten voor de burger, leverde dit een jaarlijkse besparing op van meer dan een miljard euro aan werkingskosten voor werkgevers.
- ☂ **Meer dan een miljard papieren uitwisselingen** zijn vervangen door elektronische berichten.
- ☂ Steeds meer **sociale rechten, premies en uitkeringen worden automatisch toegekend.**
- ☂ De enorme hoeveelheden data waarover we binnen de sociale zekerheid beschikken, delen we en maken we toegankelijk voor andere gebruikers (burgers, ondernemingen, andere overheidsinstellingen). **Onze data openstellen** met respect voor de privacy zorgt voor grotere transparantie over de werking van de sociale zekerheid. Open data zorgen ook voor **effectiviteits- en efficiëntiewinsten**. Het laat immers toe om de data te hergebruiken en te koppelen met andere data.
- ☂ In tal van domeinen binnen de sociale zekerheid is het back- en frontofficeproces volledig gedigitaliseerd: van attesten en uitkeringen aanvragen tot inzage in je dossier en het maken van persoonlijke simulaties. Opdat niemand uit de boot zou vallen, voorzien we nog steeds papieren briefwisseling voor mensen die geen digitale toegang hebben.

Wereldwijde erkenning

Het Belgische e-governmentsysteem in de sociale zekerheid geniet wereldwijd erkenning en sleepte tal van onderscheidingen in de wacht, onder meer de United Nations Public Service Award for eGovernment in 2006 en in mei 2019 - de Good Practice Award for Europe uitgereikt door ISSA tijdens het regionale socialezekerheidsforum voor Europa in Bakoe, Azerbeidzjan.

Op zoek naar nieuwe oplossingen

We blijven innoveren om de ervaringen van onze partners, burgers en ondernemingen te verbeteren. De lancering van de **e-Box Enterprise** als beveiligde mailbox voor je volledige sociale administratie, is daar een goed voorbeeld van. Ze brengt je communicatie met de overheid samen en beperkt het aantal papieren documenten. Ook **mycareer.be** en **mypension.be** om je loopbaan en pensioen te beheren en **breakatwork.be** om te weten hoeveel tijdscrediet of loopbaanonderbreking je nog kan nemen, horen thuis in het rijtje van recente vernieuwingen. Werkgevers, tot slot, die personeel willen aanwerven, vinden op **ikwilaanwerven.be** nuttige info, stappenplannen, tips en inspirerende getuigenissen rond aanwerving en tewerkstelling van nieuwe medewerkers.

Tree of trust
ONZE SOCIALE ZEKERHEID

treeoftrust.be

Enkele voorbeelden

Dimona

Dimona is de onlinedienst waarmee werkgevers iedere in- en uitdiensttreding van een werknemer aangeven. **Het gaat om meer dan 2 miljoen aangiften per maand.** Deze informatie geven we door aan andere instellingen van de sociale zekerheid die zich hierop baseren om aan de juiste burgers de juiste sociale rechten toe te kennen. In 2018 behandelden we ongeveer 39 miljoen Dimona-aangiften.

De elektronische en multifunctionele RSZ-aangifte

Ieder kwartaal doen werkgevers een aangifte van de prestaties en vergoedingen van hun werknemers. Op basis van deze gegevens berekenen we de bijdragen en bijdrageverminderingen voor werknemers. De RSZ verwerkte in 2020 elk kwartaal 235.000 originele aangiften. Ze bevatten de gegevens van **ongeveer 4 miljoen werknemers**, die we via de Kruispuntbank delen met andere overheidsinstellingen om burgers sociale rechten toe te kennen en uitkeringen te berekenen.

My Career/My Pension

Mycareer.be is een onlinetoepassing die de loopbaangegevens van burgers bevat. De toepassing biedt op een gebruiksvriendelijke manier – in de vorm van een tijdlijn – een overzicht van de loopbaan, dus van alle jobs en periodes van inactiviteit (zoals werkloosheid en loopbaanonderbrekingen). De gegevens gaan over alle professionele statuten – **werknemer, ambtenaar en zelfstandige**.

Daarnaast biedt de detailview een tekstueel overzicht van alle professionele activiteiten, dat je kunt sorteren per tewerkstelling ("Mijn CV") of per jaar. In het overzicht per jaar zie je meer details, zoals **het loon en het aantal gewerkte dagen**. Je kunt de lijsten exporteren naar een pdf-bestand. Burgers krijgen toegang tot de toepassing met hun eID-kaart of Itsme.

Andere toepassingen maken handig gebruik van deze loopbaandatabank. Zo gebruikt de toepassing "My pension" deze gegevens om werknemers en zelfstandigen toe te laten hun pensioendatum en -bedrag te berekenen. Daarnaast kan men met My pension nagaan wat de mogelijke impact is wanneer je vroeger stopt met werken. Deze toepassing bevat verder een overzicht van de pensioenbetalingen en eventueel van de aanvullende pensioenen. Zodra je je pensioen aangevraagd hebt, kan je het pensioendossier opvolgen.

De lancering van de buffergegevensbank

Deze gegevensbank binnen de Kruispuntbank bevat alle sociale persoonsgegevens en stelt die ter beschikking aan instanties die aanvullende afgeleide rechten en sociale tarieven toekennen. De **energieleveranciers** waren de eerste gebruikers. Meer dan 400.000 gezinnen krijgen nu automatisch een sociaal tarief voor gas en elektriciteit. Ook de **watermaatschappijen** gebruiken de Kruispuntbank om bijna 300.000 gebruikers een sociaal watertarief toe te kennen of een gedeeltelijke vrijstelling te geven van de heffing voor waterverontreiniging. Ook het vernieuwen van **vervoersabbonnementen aan verminderd tarief en het toekennen van de kosteloze begeleiderskaarten aan personen met een beperking** gebeuren vandaag automatisch.

Disruptie begint vanbinnen

Artificiële intelligentie, augmented reality, big data en robotisering zijn aardig op weg om ons dagelijks leven ingrijpend te veranderen. Welke impact hebben ze op de sociale zekerheid?

Innoveren, dat doe je niet even tussendoor. Daar moet je tijd voor maken. In België verkennen we een aantal nieuwe technologieën, waarvan mobiele technologie artificiële intelligentie en 'data driven innovation' de belangrijkste zijn. 2018 was het jaar waarin de sociale zekerheid haar eerste stappen zette in de wondere wereld van de **artificiële intelligentie**. Er werden o.m. experimenten opgezet met een onthaalrobot, een chatbot en Robotic Process Automation (RPA).

Chatbot voor studenten

Klanten verwachten dat ze de klok rond vragen kunnen stellen en meteen een antwoord krijgen. Kan een machine dat overnemen? We namen de proef op de som en lanceerden een chatbot die vragen beantwoordt van jongeren over studentenarbeid. Het voordeel voor de student is dat hij **24/7 service** krijgt, terwijl onze medewerkers zich kunnen focussen op complexe vragen en een gepersonaliseerde klantenzorg.

Onthaalrobot

De Rijksdienst voor Sociale Zekerheid is volop de mogelijkheden van een **androïde robot** aan het uitproberen. Die werd klaargestoomd voor een rol aan de onthaalbalie waar hij routineklussen afhandelt en vragen van studenten beantwoordt. Zo houden de onthaalmedewerkers meer tijd over voor een kwaliteitsvolle ontvangst van klanten.

Sociale fraude bestrijden

We schakelen AI ook in om fraude te bestrijden. Sommige complexe vormen van fraude worden dankzij AI gemiddeld 2 kwartalen vroeger ontdekt en completer in kaart gebracht. Zo kunnen onze inspecteurs sneller en beter geïnformeerd te werk gaan en deze praktijken vroeger een halt toeroepen. AI-technieken stellen ons ook in staat om fictieve tewerkstelling en onterecht geclaimde sociale tegemoetkomingen efficiënt op te sporen, zodat miljoenen euro's aan onterechte uitkeringen worden vermeden.

Softwareprocessen automatiseren

Robotic Process Automation (RPA) is een doorgedreven vorm van automatisering van softwareprocessen die een aantal **administratieve taken kan overnemen**. Processen verlopen hierdoor sneller, terwijl medewerkers verlost zijn van vervelende routineklussen. Er lopen verschillende beloftevolle experimenten. Zo helpt RPA o.a. om grote hoeveelheden e-mails te indexeren en toe te wijzen aan een elektronisch dossier.

In de wolken met G-Cloud

G-Cloud, de sterk **beveiligde community cloud van de overheid**, is het resultaat van een gemeenschappelijk innovatie- en synergieprogramma van de federale overheidsdiensten, de openbare instellingen van sociale zekerheid en de zorgsector. De G-Cloud maakt gebruik van diensten van privéfirma's in de publieke cloud en diensten gehost in datacenters van de overheid. Het voordeel? Snellere en efficiëntere ontwikkeling en uitrol van ICT-toepassingen omdat software en infrastructuur maximaal gedeeld worden. Zo besparen we kosten en versterken we de service naar burgers en bedrijven.

Samenwerken 4.0: sharing & reuse

Veel ICT-toepassingen die door de instellingen van sociale zekerheid zijn ontwikkeld, hebben ook nut voor andere gebruikers, zowel binnen als buiten de overheid. **Hergebruik van software stimuleren we maximaal.** Hiermee trekt België resoluut de kaart van de API-economie om de samenwerking met de private sector en tussen overheidsdiensten nog vlotter te laten lopen dankzij het op grote schaal ontsluiten van diensten, informatie en applicaties. Ook het hokjesdenken zetten we hiermee buitenspel

Innovatie loont

Op 11 juni 2019 wonnen het Belgische e-healthplatform en de openbare instellingen van sociale zekerheid de **Sharing & Reuseaward, voor de G-Clouddiensten 'Infrastructure-as-a-Service' en 'Platform-as-a-Service'**.

Deze award wordt tweejaarlijks uitgereikt door DIGIT (het directoraat-generaal Informatica van de Europese Commissie) en bekroont het hergebruik van digitale gegevens.

